

ПОДАТКОВІ ПЕРЕВІРКИ. НОВАЦІЇ ТА ЗМІНИ

Т.Ю. Редзюк, Н.О. Пустовіт

TAX AUDITS. INNOVATIONS AND CHANGES

T.U. Redzyuk, N.O. Pustovit

National University of Food Technologies, Kyiv, Ukraine

In this paper the types of tax audits, which can carry the State Tax Administration of Ukraine in accordance with the requirements of the Tax Code; analyzed the differences between different kinds of checks and timing of their implementation. The authors give advice and guidance to managers of business entities and entrepreneurs, to reduce stress and potential harm from the illegal actions of individual tax police.

Key words: Tax Code of Ukraine, the tax system, desk audits, routine site visits, unscheduled site inspections, counter-checking the operational test.

Вступ. В українському законодавстві не має вичерпного переліку видів перевірок, які можуть проводити податківці. Проте, працівникам цієї служби дозволено здійснювати перевірки лише певних видів.

Методи дослідження. При дослідженні впливу новацій та змін при здійсненні податкових перевірок в зв'язку з прийняттям Податкового Кодексу України авторами застосовувалися загальнонаукові та спеціальні методичні прийоми, зокрема документальні дослідження, аналіз та синтез, узагальнення та реалізація отриманих результатів, тощо.

Результати та обговорення. Для виконання контрольних функцій податковим органам надано великі повноваження. Однак законодавство, даючи поняття про те, що мають право робити податківці, не визначає, як саме вони можуть діяти. В законі "Про державну податкову службу в Україні"[1] сказано, що податківцям дозволено перевіряти підприємства та підприємців за тим порядком, який встановлено законодавчо. Конституція України вимагає, щоб органи державної влади діяли лише в той спосіб, який передбачено в Конституції та законах України.

Попри те, в жодному законі України досі не визначено порядок, за яким належить перевіряти діяльність підприємств і підприємців. Цю прогалину в правовому полі необхідно заповнити. І не зважаючи на те, що Державна податкова адміністрація видала низку підзаконних актів, досить часто підприємці, не знаючи "правил гри" під час перевірок, мусять діяти "наосліп".

Податковий кодекс прийнято, підписано та опубліковано. При введенні його в дію були порушені норми законодавства, надавши нам для вивчення документа не більше місяця, а не півроку, як того вимагають ст. 1 Закону України «Про систему оподаткування» [3] і ст. 27 Бюджетного кодексу України [4]. Попри це, рахувати «кесарю кесарево» ми вимушені по-новому. Та й перевірки щодо правильності обчислення і сплати податків можуть відбуватися теж за іншою схемою.

Отож, перевірити, чи правильно суб'єкт господарювання обчислив та сплатив податки, податкова служба може шляхом проведення: камеральної перевірки; документальної перевірки; фактичної перевірки.

Не слід забувати, що наведені перевірки є власне «податковими», і в разі проведення оперативно-розшукових заходів або розслідування кримінальної справи до платника податків можуть бути вжиті також інші заходи, зокрема, обшуки, виїмки тощо, проте регламентуються вони вже не податковим законодавством.

Перевірки, що здійснюють податкові інспектори відповідно до Податкового Кодексу [1]:

а) камеральні перевірки - контрольний орган проводить тільки на підставі даних, зазначених у податкових деклараціях, що їх платник податків передав до податкової інспекції.

Камеральна перевірка проводиться посадовими особами органу державної податкової служби без будь-якого спеціального рішення керівника такого органу або направлення на її проведення (76.1).

Камеральній перевірці підлягає вся податкова звітність суцільним порядком.

Згода платника податків на перевірку та його присутність під час проведення камеральної перевірки не обов'язкова.

За результатами камеральної перевірки у разі встановлення порушень складається акт у двох примірниках, який підписується посадовими особами такого органу, які проводили перевірку, і після реєстрації в органі державної податкової служби надається або надсилається для підписання протягом трьох робочих днів платникові податків.

У процесі камеральної перевірки вас можуть запросити до податкової інспекції лише для того, щоб одержати від вас пояснення, довідки та інші відомості з питань, що виникли під час цієї перевірки. Такі виклики одержують практично всі посадові особи підприємств, відповідальні за подання декларацій та звітів до податкових органів. Чинне законодавство надає податківцям право отримувати від підприємств пояснення, натомість не визначає жодних санкцій за відмову надавати ці пояснення. Ваша незгода на відвідини також не створить приводу для проведення законної перевірки на вашому підприємстві.;

б) планові виїзні перевірки - відбуваються за місцем положення (місцем проживання) підприємства (підприємця) або за місцем положення об'єкту власності (скажімо, складу готової продукції), який підлягає плановій перевірці; податківці вивчають сукупні показники фінансово-господарської діяльності підприємства (підприємця) або перевіряють, як підприємство (підприємець) дотримується порядку здійснення розрахунків за товари (послуги)

Періодичність даних перевірок визначається залежно від ступеня ризику в діяльності таких платників податків, який поділяється на високий, середній та незначний. Платники податків з незначним ступенем ризику включаються до плану-графіка не частіше, ніж раз на три календарних роки, середнім — не частіше ніж раз на два календарних роки, високим — не частіше одного разу на календарний рік.

Платники податків — юридичні особи, що сплачують податок за ставкою 0% (пункт 154.6 статті 154 Податкового Кодексу України [1]), та у яких сума сплаченого до бюджету податку на додану вартість становить не менше п'яти відсотків від задекларованого доходу за звітний податковий період, а також самозайняті особи, сума сплачених податків яких становить не менше п'яти відсотків від задекларованого доходу за звітний податковий період, включаються до плану-графіка не частіше, ніж раз на три календарних роки. Зазначена норма не поширюється на таких платників податків у разі порушення ними статей 45, 49, 50, 51, 57 Кодексу [1]

в) позапланові виїзні перевірки - перевірка, якої не передбачено в планах роботи податкового органу.

г) **повторні позапланові виїзні перевірки** - перевірку податковий орган може провести з власної ініціативи, тобто навіть тоді, коли підстав для здійснення такої перевірки немає.

д) **зустрічні перевірки** - це перевірки, що охоплюють питання правових відносин між партнерами в бізнесі. Йдеться про провадження господарської діяльності, правильність розрахунків з бюджетом, дотримання вимог податкового та валютного законодавства.

є) **оперативні перевірки** - за законодавством, податкові органи мають право проводити оперативні перевірки тільки задля того, щоб виявляти, чи дотримують підприємці порядок виконання операцій з купівлі-продажу іноземної валюти. Проте на практиці до оперативних перевірок вдаються й за інших обставин, намагаючись подавати оперативні перевірки як різновид позапланових виїзних перевірок. Оперативні перевірки можуть стосуватися лише до тих підприємців та підприємств, які здійснюють операції з купівлі-продажу іноземної валюти.

Проводити повторну оперативну або повторну зустрічну перевірку законодавство не дозволяє.

Якщо у вас провели оперативну перевірку, хоч ви й не здійснюєте операцій з іноземною валютою, не поспішайте виконувати рішення, прийняте за даними цієї перевірки. Бо податківці не мали законних підстав для таких дій. Ви можете оскаржити будь-яке рішення за даними цієї перевірки. Скаргу на прийняте рішення варто подавати відразу до господарського суду, а не до податкової інспекції, оскільки податківці можуть потрактувати вашу скаргу як підставу для проведення у вас позапланової виїзної перевірки.

Вражаючим також є кількість органів, що має право здійснювати контроль над різноманітними сферами діяльності підприємства та повноваження цих органів.

Наприклад, за останніми новаціями Кабінет міністрів стає на захист споживача. Пропонує почати перевірки підприємств органами державного контролю без письмового попередження. Зараз мінімум за 10 днів до візиту про це треба проінформувати підприємство. Законодавець переслідує мету щодо унеможливлення підготовки підприємств до перевірки. Коли йдеться власне про захист прав споживачів в торгівлі то в цьому відсутність попередження виглядає обґрунтовано.

Проте, на фінансові відносини така новація не вплине. Тобто КРУ, податкова так само попереджатимуть про перевірки. Держава ревізуватиме виключно товари широкого вжитку. Щоб покупець знав, за що платить. За приклад Кабмін бере європейські стандарти, проте на український манер. У Старому світі до порушників більш лояльні. У директиві ЄС щодо таких ситуацій по контролю якості продукції вказано: навіть, якщо перевірка відбулася раптово, то контролюючий орган повинен надати час при здійсненні перевірки суб'єкту якого перевіряють, для отримання консультацій у професійних консультантів. Мається на увазі забезпечення прав на правову допомогу. В нашому випадку такий час буде надано для того, щоб сплатити певну суму коштів, але поза державний бюджет.

Варто відзначити, що Податковий кодекс абсолютно не спрощує і не полегшує податкові перевірки для суб'єктів господарської діяльності. Особливо це характерно для камеральної перевірки, для проведення якої згідно його положень не потрібно ні згоди керівника органу державної податкової служби, ні самого суб'єкту господарської діяльності, а достатньо тільки рішення посадової особи податкової адміністрації.

Це стосується й інших видів перевірок. Експерти відзначають, що в такій ситуації не може йтися про жодну оптимізацію податкової системи, яку ставили за ціль при проведенні податкової реформи. Як відзначає экс-міністр фінансів Віктор Пинзеник: «Є три фундаментальні речі, яким має відповідати податкова система. Перше: всі сплачують податки. Друге: податкові ставки – низькі. Третє: контролюють лише тих, хто не сплачує податки. Нічого подібного у цьому документі нема, так що від прийняття цього кодексу ні тепло, ні холодно. Хоча, скоріше, холодно».

Висновки. В цій ситуації, суб'єктам господарської діяльності залишається тільки покладатися на фахову підготовку до перевірок та належне їх юридичне забезпечення. Через це, варто доручити це юристам, які мають достатній досвід роботи з такого роду проблемами.

І на завершення хотілося б ще раз порадити платникам податків заздалегідь потурбуватися про заходи, які зможуть допомогти максимально зменшити шкоду від незаконних дій деяких податкових міліціонерів:

1. Не зберігайте в офісі оригінали життєво важливих документів. Орендуйте банківський сейф або передайте їх на зберігання адвокату, а при собі майте нотаріальні копії. А з банківського сейфу документи так просто не вилучиш – тільки після порушення кримінальної справи.

2. Укладіть договір із юридичною фірмою чи адвокатом. Невелика щомісячна оплата – і ви можете розраховувати на кваліфіковану юридичну допомогу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Податковий кодекс України. *Із змінами, внесеними згідно із Законом N 2856-VI від 23.12.2010.*
2. Закон України "Про державну податкову службу в Україні"
3. Закон України «Про систему оподаткування»
4. Бюджетний кодекс України.

*Надійшла до редакції 21.05.2012
Надійшла після рецензування 25.05.2012*